

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Előfizetési árak: Egy háromhasásos petsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

Mellőzött ellenzék.

Az 1905-iki évre érvényes választói névjegyzékek kiigazítására Nyitra vármegye központi választmánya által kiküldött bizottságoknak az összeállítása főleg abból a szempontból jellemző, hogy nagyító üveggel kell keresni bennük az ellenzéki embert. Így is csak egyet találunk ott, Kracsuny Istvánt, a kit a nyitrai választókerület első küldöttségéhez osztottak be.

Az 1895-iki választások előtt divat volt Nyitramegyében a vidéki plebánosokat megbízni a választói névjegyzékek összeállításának, vagy kiigazításának munkájával, a kik mint bizottsági elnökök, vagy mint bizottsági tagok vettek részt ebben a kiküldetésben és mindig lelkiismeretes, jó és becsületes munkát szolgáltattak.

Az említett hirhadt választások alatt azonban midőn a nyitrai választókerület liberálisai a néppárt hatalmas, nagy táborát törvényes fegyverekkel legyőzni nem bírták, egyszerre felhangzott a panasz, hogy a választókerület névjegyzékének az összeállításában rejlik az oka a szabadelvűpárt gyengeségének. Ez szinigazság volt, mert valóban csak a választói névjegyzék alapján tehetett szert a néppárt arra az erőre, melyet semmiféle

fortélyllyal és presszióval megtörni nem lehetett.

De szinigazság az is, hogy a jegyzék törvényes alapon készült, annak összeállítói a törvény utasításaitól nem tértek el, hanem azokhoz szorosán ragaszkodva irták össze a választókat. A legigazságosabb eljárásnak a kifolyása volt az, hogy a választók sorában számra nézve túlsúlyllyal birt a köznép mely a választás alatt a néppárthoz csatlakozva a többséget ennek a pártnak biztosította.

Ez persze szörnyű bűn volt a liberálisok szemében, a kik szórták a szitkokat, mint a záport, a népre, a papokra és a kerület választói névjegyzékének összeállítására, a kik között egy pap is szerepelt. Kiadták egyúttal a jelszót, hogy ezentúl »megbízhatóbb« emberekre kell bízni a választói jegyzékek kiigazítását.

Úgy is történt. A »megbízhatóbb« elemek rögtön előtérbe nyomultak és megbízhatóságuk jellegét azzal domborították ki a névjegyzékeken, hogy a választói jogosultsággal bíró ellenzékiet tömegesen kihagyták. Csak magában a nyitrai választókerületben egyszerre 400-al fogyott meg a választók száma, de ennél is többen voltak a kihagyott ellenzékiet, mert a szavazatok irtásával egyidejűleg tömérdek sok selejtes elemet vettek fel

a kormánytól függő emberek, első sorban a zsidóság köréből.

Azóta a vármegyei liberálisok következetesen abban, hogy a választói jegyzékek összeállítására a papságnak befolyást nem engednek. Ez évben is csak két papot küldtek ki, a nagy-surányi és az ürménci plébánosokat, a kiket szöröstül-böröstül magukénak vallanak.

Ha pusztán csak a liberális bizalom szempontjából nézzük a dolgot, akkor tökéletesen meg vagyunk elégedve azzal a körülménnyel, hogy a vármegye intező körei ebben a nagy megyében csak két olyan papot találhattak, a kik kiállják a liberalizmusnak azt a próbáját, melyen okvetlenül át kellett mennie annak, a ki ezidő szerint Nyitramegyében érdemesnek és »megbízhatónak« tartatik arra, hogy a polgárok alkotmányos joggyakorlatát szabályozó munkánál közreműködjen.

De ha a dolog érdemét tekintjük és a választói jegyzékek kiigazítását a liberális bizalom szempontjától elvonatkoztatjuk, a mint hogy el is kell vonatkoztatni, akkor meg kell ütköznünk azon, hogy a vármegye vezetői a papságot csak azért zárják ki következetesen a választói jegyzékek kiigazításának munkájából, mert ez a papság ellenzéki. Sértő mellőzése ez nem a papságnak, mert utóvégre

„A NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A tiszai halászköz.

Mult év július havában egy kirándulást tettünk dr. Dudek Jánossal, Hódmező-Vásárhelyről a Tiszára. Eddig a Tiszát csak a vasuti kocsik ablakából láttuk, vagy pedig Szegeden, láncreverre, kögátak közé szoritva, amint hordozza hátán a sötét gabonaszállító hajók sokaságát, melyek mint valami óriási fekete hattyuk némán, mozdulatlanul guggolnak a kikövezett partnál.

Nem ez; ez már civilizált Tisza, az ő lobogós uszó furdóival, lélekvesztőivel, megfésült, kitéglázott partjaival. Ez nem kell nekünk, hanem szabadlattan, fésületlen torzonborz alakjában, amint kin látható a pusztaszeri határban.

Kocsit fogadtunk s kihajtottunk a mindszenti határba. Sik beláthatatlan róna, sehol egy fá, csak a mögöttünk elmaradó Hódmező-Vásárhely, mint egy oázis a Saharában sötétlik facsoportjaival a tarlós láthatáron.

A learatott gabona nincsen kévékbe kötve, nincsen kereszttekbe rakva, hanem mint nálunk a szénát, csak kupacokba rakják, ezt a kupacot úgy hívják, hogy *rontató*, és egyszerre emelik fel a

szekérre. Ilyesmit évekkkel azelőtt láttam a Dobrudsában, Romániában. Akkor azt hittem, hogy ez valami új felfedezés, s csak most láttam, hogy van ilyen a Tiszamentén is elég.

Jó egy óráig tart a mig kiérünk a mártélyi pusztához. Ekkor feltűnik a tiszaparti fűzesnek taréja a folyó gátján túl: úgy mint valakinek kalapját látjuk a palánkon át, de még nem tudjuk kicsoda.

Kocsisunk maga sem járt erre soha. Halászni akartunk a Tiszán, de előbb nem halat, hanem halászt kellett fognunk. Az pedig nem volt sehol. Szük marokkal fizet most a Tisza s bőven a mező. A munkás ember aratásba jár, amelyből ugyancsak telik neki, mert Vásárhelyt e napokban három forintért sem lehetett kapni nap-számot.

A mindszenti Tiszagát cementtel van kivakolva mintegy 5 kilométer hosszúságban. Ott a gyepek nem használ, ez nem birta volna elviselni a hullámvérés apró túsúrásait. Hosszas keresés után mintegy új másfélóra mulva megtaláltuk a halászközöt. Termetes, magas emberek erősen megbarnított arccal. Magasra tűzött alsó ruhájuk izmos lábszárakat engedett látni, melyek oly sötétek voltak, mint a csokoládé. Egész nap ben vannak a vízben, a nedvességet mindig a nap szá-

ritja le róluk, nem csoda ha a testszínük hasonló a hottentottákéhoz.

A halászköz eleinte bizalmatlanok. A barátságos szóra csak kurta, fagyos feleleteket adnak, és csak akkor engednek fel egy kevéssé, mikor szivart kezdtem közöttük osztogatni.

Aztán előadtuk nekik, hogy mi onnan fölülről, Tótországból való professzorok vagyunk, s óhajtanánk részt venni a tiszai halászatban. — Másutt, pl. Velencében a gondolás előzékeny sőt tolakodó lett volna, de aztán jól megnyuzza az idegent. A tiszai halász nem élelmes, nem facsarja ki az idegent, hanem büszkén, felvállról beszél, mintha azt akarná mondani, hogy ha jól viselik magukat, hát az is megeshetik velük, hogy felvisszük a dereglyére. Az alföldi halász ilyen bizalmatlan a kaputos emberekkel szemben, de lehet, hogy az is hozzájárult, hogy kálomisták voltak. Habár ezt a tartózkodást csak a halászköz nál láttuk mert tanyai vagy városi kálomista gazdánál is akadunk szivességre bőviben.

— Hogy hívják magát? — kérdém az egyik szálás legényt, aki a hosszú hálót vonogatta. — Való Dávid a becses nevem.

Ránéztem, vajjon szatirizálni akar-e, de oly nyugodt volt minden arcvonása, hogy azonnal láthattam, hogy csak művelten akarja magát ki-

ennek számára mi a liberálisoktól semminemű figyelmet nem igényelünk, hanem igenis jogtalan mellőzése ez az ellenzéknek, mely a vármegye hat kerületének a mandátumát bírja, melyet épen azért ilyen fontos aktusnál mellőzni, kihívó frivolság, vagy gonosz szándékú célszerűség.

Azt régóta tudjuk, hogy mikép a baglyok a napfénytől, úgy irtóznak a liberálisok a választói jogot illető munkájuk ellenőrzésétől. Pedig, ha tiszta kézzel akarnak dolgozni, akkor nincs okuk kizárni az ellenzéki ellenőrzést, sem a választók összeírásából, sem a választási eljárás vezetéséből. Bűnbánólag verik melóket a multért, a mit csak dicsérni tudnánk, ha nem volna képmutatás; fennen hirdetik a becsületességet a jövőre, nézve a mit elhinnénk, ha nem szólna ellene a jelen.

Thuróczy Vilmos főispánnak, mikor még csak vajdott második főispánságának az ügye, első gondja volt ellátogatni az előkelőbb papi körökbe, hogy kimagyarázza magát a multa vonatkozólag és javulási ígéretet tegyen a jövőt illetőleg. Hogy a magyarázata mikép sikerült, azt nem tudjuk, de hogy az ígéretei nem sokat érnek, azt tapasztaltuk a közigazgatási bizottság helyeinek betöltésénél, tapasztaljuk most is a kiigazító bizottságok összeállításánál. A régi cég régi jegy alatt dolgozik. Az ellenzéket mindenünnen kizárja, hogy szabad folyása legyen a szabadelvű manipulációnak.

Egyébként nem akarjuk a dolgot olyanok feltüntetni, mintha mi az ilyen aktusoknál az ellenzék képviselőjét a papság szereplése és részvételéhez tartozónak tekintenénk. Ellenkezőleg, nagyon jól tudjuk, hogy különösen azokon a helyeken, a hol szövetkezetek vannak, a papság ügy is eléggé igénybe van véve a közügyektől, épen azért mi nagyon megválnánk elégedve, ha az ilyen munkálatoknál, minő a választói jegyzékek kiigazítása,

biztosíthatnák világi elbarátaink közreműködése, a kiknek neve miadenesetre bir a közismeretességnek azzal a mérvével, melylyel a Knogler Gusztávok és Csvikoták dicsekedhetnek. De rátermettségök is van annyi; hogy a jellembelevétekről ne is szóljunk.

Szükségesnek tartottuk ezt a kritikát a kiigazító bizottságok kiküldésénél követett eljárás felett, mert ebből is kitűnik, hogy a második Thuróczy-korszak alatt a vármegye kormányzata az első korszak nyomain halad.

Tudnivalók a választói jegyzékekről.

Tekintve azt a körülményt, hogy épen most folytak a választói névjegyzékek kiigazítása illetőleg összeállítására vonatkozó munkálatok, célszerűnek tartjuk elbarátaink figyelmét felhívni a törvény azon intézkedéseire, melyek a polgároknak az esetleges jogsérelmek orvoslására módot nyújtanak.

Az összehívó küldöttégek a jegyzék kiigazítása alkalmával az ujonnan felvételrekről, úgy szintén a kihagyottakról is, községenként egy-egy példányban névjegyzéket készíteni, s e jegyzékeket a központi választmányoknak megküldeni tartoznak. egyidejűleg azokat, kiket a választók sorából kihagyandóknak találtak, erről a kihagyás okának közlésével a községi eljárásság útján írásban értesíteni kötelesek.

Figyelemztessék ennélfogva elbarátaink a választókat, hogy minden ilyen értesítést haladéktalanul mutassanak meg a vezetőiknek, hogy ezek a felszólalás iránti lépéseket megtehessek.

A központi választmány a kerület minden városának, nagyközségének és körjegyzőségének saját választóinak ideiglenes névjegyzékét a kihagyottak jegyzékével együtt megküldi, s ez alkalmával az állam hivatalos nyelven s a szükséghez képest a kerületben tömegesen használt más más nyelven is hirdetményt bocsát ki, melybe felveendő, hogy az összeállított ideiglenes névjegyzékek hol és mely időben lesznek közszemlélere kitéve; továbbá, hogy ezen névjegyzékek ellen felszólalni és felszólalás ellen észrevételei tenni lehet; végre, hogy a felszólalások és az azokra tett észrevételek hol és mely határidő alatt adandók be.

A községi eljárásság köteles ezt a hirdetményt minden községen szokásos módon közlé-

tezni, a névjegyzékeket pedig, valamint a beadott felszólalásokat a kitévő napon reggeli 8 órától déli 12 óráig, városokban és nagyközségekben a község-házban, kisközségekre nézve a körjegyzőség székhelyén, közszemlélere kitévni, mely idő alatt azokat mindenki megtekintheti és délutáni 2 órától 6 óráig lemásolhatja.

Én ne mulasszák a választók ezt a jogot igénybe venni, s akár személyesen, akár más által meggyőződést szerezni arról, vajjon felvétel-e a jegyzékbe.

A mi a névjegyzékek közszemlélere való kitévését illeti, erről a törvény úgy intézkedik, hogy annak legkésőbb május hó 5-én kell megtörténnie. Kitehető azonban előbb is, s azért figyelemmel kell kísérni a kitévési napját, mert ettől számítva 10 nap alatt kell beadni a felszólalásokat. Tehát ha május 5-én teretik ki a jegyzék, akkor a felszólalások május 15-ig adhatók be, az ezekre tett észrevételek pedig május 16-ától 25-ig fogadhatók el.

A névjegyzék ellen saját személyét illetőleg bárki felszólalhat.

Ezenkívül mindenkinek jogában áll azon választókerületben, melyhez tartozó valamely község névjegyzékébe felvétel, bármely jogtalan felvétel vagy kihagyás miatt a névjegyzék ellen felszólalni. A felszólalások a központi választmányhoz írásban adandók be és egy beadványba több egyébre vonatkozó felszólalás is foglalható. A felszólalónak kívánságára beadványról térítvény adandó.

A központi választmány a felszólalásokra vonatkozó minden határozata, melylyel a) valamely felszólalás elutasított, vagy b) valamely név törlese elrendeltetett, vagy c) amely oly felszólalás felett hozott, melyre észrevétel adatott be, annak kézbesítendő, minek választói-jogára a határozat vonatkozik.

Azok, akiknek felszólalása, vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, annak közszemlélere történi kitévését követő 10 nap alatt (július 20-tól 30-ig); azok pedig, kiknek az ily határozatok kézbesítettek a kézbesítéstől számított 10 nap alatt a királyi Curiahoz intézett felelőbeszélőket a központi választmány elnökehez benyújthatják, a felelőbeszélés írásban nyújtandó be s ahhoz új bizonyítékok is mellékelhetők.

Ezek azok a törvényes intézkedések, melyek a választók jogait óvják és biztosítják. De nézzenek utána jogaiknak a választók, mert „Vigilantibus jura.“ Ismét olyan kormányzati korszakot élünk, melyben ezt az elvet nagyon meg kell szívlelni.

fejezni. Mindez azonban csak rövid felőráig tartott. Azután, hogy felmelegedtek, s a körtvélyesi csárdából hozattunk bort, a halászkok nyelve is megeredt, már a mennyire a hallgatag, contemplatív élethez szokott tiszai halász arra képes.

Leülünk a „hajóba“, mely egy dereglye s a halászmester állítása szerint vásárkor 80 embert is szokott benne egyszerre átszállítani a Tiszán. Négy markos legény a partra ugrik és kifeszített kötélén lúzza a hajót felfelé, mintegy 2 kilométernyire a kiinduló ponttól. A hajón levő két halász erősen evez és kormányoz, hogy a vonatott hajó ne surlója a partot.

A hajó lassan siklott az áradó zavaros Tisza hátán. Kíváncsian lestem, hogy mit fognak csinálni ezzel a rengeteg hálóval? Hossza 200 méter, szélessége 12 méter, tehát területe 2400 m² méter. Ezzel befogják az egész Tiszát. A háló egész hosszában az egyik szélén ólom nehezek vannak, melyek következtében ez a széle lesüpped a fenékre, a másik ellenkező szélére pedig parafa kockák vannak erősítve s ezek lehetővé teszik, hogy ez a széle meg uszik a felszínen. S így a folyót 200 méternyi szélességben úgy elzárja, mint egy zsillippel; csak a vizet bocsátja keresztül, de a halat nem.

A hálónak a partoknál levő két függélyes

szelét most az egyik part fele vonják, úgy hogy a háló, mely eddig keresztbe állott a folyón, most valóságos kört ír le, mely mindig összebb szakul és a partra kivonatik.

A háló kivetése mintegy 15 percig, bevonása pedig több mint felőráig tart. Tisztogatásával meg a dereglye újból való felhuzásával rámegegy összesen jó másfél óra, s amit ezen idő alatt hat ember fárasszó munka közben fogott, nem ért többet a helyszínén két koronánál. Mindössze 10-12 darab volt benne fél kilóstól másfél kilóig.

Egy német író (Wernhelm) azt írta egykor a Tiszáról, hogy két harmada víz, egy harmada hal. Mióta gőzhajók járnak rajta, „megromlott“ azóta a folyó. A döglött Tiszában azonban több van.

Ezen kevésbé esztetikus kifejezéssel azt jelzi a halász, amit a mi vidékünkbeli ember a holt Vággal; t. i. a folyónak olyan ágát, mely csak áradáskor telik meg „élő“ vízzel.

A halakról nagy ügyességgel levakarják a pikkelyeket és a parton egy bográcsba dobják. A bogrács fenékén nem volt több mint három ujjnyi víz, s a belévetett haldarabok mégis láttalanul tűntek el benne, olyan zavaros volt. Ilyen a Tisza vize áradáskor.

— Bácsi, az már halászlé, nem is kell oda paprika — mondtam, midőn a zavarosból merített.

Időközben nyitrai utitársam egy száka (kézi hálóval) minden áron segíteni akart a fogyatékos hálógáson és vagy huszszor bevetette a Tisza közepén a szákot a saját tudós kezével és váltig erősítette, hogy fog valamit. A vásárhelyi káplán, ki elkísért bennünket, nagy önfeláldozásra mutató készséggel kijelentette, hogy elevenen megemész mindazt, a mit dr. Dudek fog. Hiába reménykedtem karörveadóleg, hogy mint fogja enni kisérőnk nyersen a halat; nem fogott az bizony egy tiszai férget sem.

A halászkok az alatt ebédfőzéshez fogtak. Egy háromágú „szolgafára“ felfüggesztik a bográcsot a tiszaparti nádas között egy tisztáson, a kecsge halat meg fanyársra huzzák s a nyarost beleszurják a tűz körül, mint nálunk a kukorica kalászt, s közbe közbe piritott szalonnával megsurgatják. Azalatt fiatal vásárhelyi barátunkkal beleülünk a fiakerbe és megyük keresni csárdát a széles nagy világba. Sehöl egy ház, vagy tanya nem látható. Fának, bokornak nyoma sem látható csak itt ott egy hajszálvékonyágú kutyám meredez a délibában vagy messze a láthatár legszélén mint egy óriási lud magasra kimeresztett nyakkal, feltűnik karsu tornyával egy falusi templom.

Vagy egy óra múlva a gátunk tulsó oldalán

Ingyen-tej Nyitrán.

Ez ügyben a humanus intézmény lelkes szerzőjétől dr. Thuróczy Károly megyei főorvos urtól a következő sorokat vettük:

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Szíveskedjék kérem az alábbi sorokat becses lapjában közzé tenni:

Folyó évi február hó 14-e óta, amikor a nyitrai ingyen tej javára befolyt adományokról a nyilvánosság előtt beszámoltunk, következő újabb adományok folytak be.

Nyitrai kereskedelmi és hitelintézet 50 kor., dr. Hüekl Ernő Érsekújvár 10 k., Nyitrai takarékpénztár 50 k., Pulmann János plébános Csápor 5 k., Nyitraváros közönsége 200 k., Reismann Samu Meran 20 k., a nyitrai keresztény négyelet által rendezett jelmezbál jövedelméből az ingyen tejnek juttatott 200 k., lakbér megtérítés a nyitrai ker. négyelettől 114 kor. 99 fill., Nyitvármege közönségétől 400 kor., térítvények 2 k., koszorú megváltás címén Zmertych Simonné urnő elhunyta alkalmával dr. Thuróczy Károly és neje 20 kor. — A családban előfordult örvendetes események alkalmából az ingyen tejről megemlékeztek: Geszti Katinka Nyitra 5 kor., Ádám Dezső Nyitra 20 k., dr. Grünfeld Zsigmond Szenic 10 kor., dr. Kostyál Miklós Nyitra 20 kor., Gergely Miksa Nyitra 4 k., ifj. Dióssy Imre Szt.-Mihályúr 15 k., Dióssy Kalmán Szt.-Mihályúr 15 kor., — összesen: 1160 kor. 93 fillér.

Az intézmény alakulása óta mai napig befolyt összesen 7012 kor. 15 fill. A jótékonyoknak ily méretű megnyilatkozása vármegyénk és különösen városunk közönségének emberszeretete szép fényt vet és a jótékony adakozóknak nagy lelki öröme fog szolgálni az a tudat, hogy adományaik révén naponként 200 gyermeket lát el az intézmény jómódos tejjel.

Másrészt viszont — ha tekintetbe vesszük, hogy az intézmény kiadásai állandóan növekednek — a jótékonyok forrásainak kiapadniuk nem szabad, nehogy az ingyen tej működését megszüntetni kénytelenítessék és életet adó táplálékuktól megfosztassanak az ehezó kisdedek százai, akik most a jótétemény áldásait élvezik és a havonként megtartott ellenőrző vizsgálatoknál látható testi gyarapodásukkal röjják le, a minden száznál ekesebben nyilvánuló haláljukat.

Nem hagyhatjuk még említés nélkül egyes családfejtartóknak azt az igazán gyöngéd érzésre valló tettüket, hogy családtagjaiknak megszaprodása alkalmából az inséges kisdedekről megemlékeznek. Valamint azt a követésre méltó példát sem, mely a halálesetek alkalmánál divó koszorú adományok megváltási árát a jótékonyok oltárára áldozza.

Az öröm és a részvét csak nemesen érző szivekben fakad.

Van-e az emberi szív redőiben nemesebb érzés miat a könyörület és lehet-e a könyörületnek szebb és jobb kifejezést adni, mint ha az éhezó kisdedek nyomorát enyhítjük?

Az ingyen tej céljaira szánt adományokat továbbra is köszönettel fogadja: „Dr. Thuróczy Károly Nyitrán.”

A tekintetes Szerkesztő urnak szívesességét előre is melegen köszöni

Kelt Nyitrán, 1904. ápril 6.

Öszinte tisztelője:

dr. Thuróczy Károly.

Ujdonságok.

Kinevezés. Simonyi Elemér illavai járásbíró a pozsonyi kir. táblához elnöki titkárrá neveztetett ki.

Sajtópörök Nyitrán. Megemlékeztünk lapunkban azon támadásról, melyet *Schurmann József* assakürthi plébános ur ellen, hívei közül többen intéztek, s a lapokban is közölték a beadott fegyelmi panaszt. Most azonban a panaszlókából vádlottak lesznek, mert *Schurmann József* plébános ur, *Faith Fülöp*, mint a „Nyitramegyei ellenőr”, és *Mihálec János* galgóci tanító, mint a „Galgóc és vidéke” című hetilap felelős szerkesztője ellen, a t. nyitrai fenyítő Törvényszéknél beadta a rágalmazás, illetve becsületsértés miatti panaszokat, és a feljelentők ellen is beadta a hamis vádaskodás miatti bűnvádi panaszt az illetékes pozsonyi kir. Törvényszéknél, mert a fegyelmi panasz a nagyszombati érseki helynöknel lett beadva.

Eljegyzés. Mihályffy Vendel, a ksod. vasut ruttkái fogyasztási szövetkezetének alkalmazottja, — megyénk szülöttje — e hó 3-án eljegyezte özv. Uhrin Sándorné szül. Pillarik Szidónia művelt és kedves leányát Margitot Léván.

A főpásztori kinevezésekről írják lapunknak beavatott helyről, hogy dr. Párty Sándor egri kanonok szepesi és radnai Farkas nagyváradi kanonok besztercebányai püspökké való kinevezése befejezett tény. Ellenben nagy nehézséget támasztanak Rómában a kormány által portált jelölt ellen, ki a pécsi püspökségre van kizsévelve. Nem jó van az, ha Róma ellenkezik a püspök kinevezésével szemben. Itt látjuk, milyen

parált halászlé úgy viszonylik az igazihoz, mint az indiai bambuszvadonban leselkedő tigris, azon társához, melyet cirkuszban vagy állatseregletekben valóságos pudlikutyává idomítottak. Apportiroz, abroncsot ugrik, figurát áll, szóval minden mást csinál, csak ami természetének megfelelő, nem szakgatja szét a szelidítőt. — Azt kétszer is kell említenem, hogy *paprikás* volt, mert a halászlé élvezete kettőnknek összesen 35 koronába került.

Deután egy csónakon kirándulunk a tulsó, pusztaszeri partra. Temérdek küszö szeder burjánzik a szűzi, soha senki által nem járt talajon. Mocsarak, ingoványok pislognak ránk a sűrű szederbozóttól, melynek taréja gazdagon el van lepve a savanykás gyümölcsessel úgy, hogy rövid idő alatt mindhárom egy óriás szeder-bokrétával tartunk visszafelé.

A Tiszának nyugati partja meredek, szakadozó, néhol házmagasságu részlet már elvált a parttól és csak egy kis pihenőt tart, mielőtt egészen eltűnnék a habokban. A vásárhelyi part lapos, és napról-napra növekszik, míg a tulpartból ugyanannyit kivág és megeszik a folyó. A tudósok azt mondják, hogy a Tisza egyre közelebb lép a Dunához, és egykor a mai Pestmegye határára is egyesülni fog vele. Igaz, igaz, csak hogy sok víz folyik le addig a Tiszán. X.

torzalakká fejlődik az apostoli főkegyúri jog, ha a liberális miniszterium belekapaszkodik, és ki akarja venni a részt, a mely őt meg nem illeti. — Egy tudós találóan erre azt mondotta, hogy az épp olyan, mintha az ellenség határozna meg, hogy kik legyenek a mi tábornokaink. Ezzel kapcsolatosan jelentik lapunknak, hogy a fenti jelöléshez egy unctim-ot kötöttek, azt t. i. hogy ha a jelzett kinevezés meglesz, akkor dr. Fischer-Colbrie Ágost, esztergomi praelatus kanonok s a bécsi Pazmaneum igazgatója ki fog nevezetni a kassai püspök koadjutorává. Párty és Radnai kinevezése már megis jelent volna, de a kormány még mindig reményli, hogy jelöltjét a pécsi püspökségre keresztül viszi és addig függőben tartja a kettőnek publikálását. A csanádi püspök római útja utána el fog dönti a kérdés, addig természetesen szorult szívvel várják a döntést az illető egyházmegyében.

Oltáregyestületi ünnepélyek Budapesten. Május havában Budapesten fényes ünnepélyek fognak tartatni, melyekben az ország minden részéből számosan fognak részt venni. Központja ezen ünnepélyeknek az országos eucharisztikus kongresszus lesz, mely május 15-től 20-ig fog ülésezni. A kongresszus alatt valószínűleg május 17-én, az eucharisztikus társulatok égi pártfogójának bayloni sz. Paskálnak az ünnepén, tétetik le a királyi udvar több tagjának jelenlétében a boldogult Erzsébet királyné emlékére emelendő Örökimádás-templom alapköve. Az ünnepélyekkel kapcsolatosan a budapesti oltáregyest országos kiállítás rendez a szegény templomoknak adandó egyházi felszerelésekből. A kiállításban részt vesz a *nyitrai oltáregyest* is, mely gyönyörű zászlaját is leküldi az ünnepélyekre. Az egylet tagjai közül ez alkalommal többen lerándulnak, nagyon kívánatos, hogy minél többen csatlakozzanak hozzájuk úgy az anyaejegyletből, mint a főkegyelet képviselői közül is. A kongresszus tagjai valószínűleg mérsékelt árú vasuti jegyeket fognak kapni, s a rendező bizottság olcsó szállásról is fog gondoskodni.

Hangverseny. S. Éggy Leona dalénekesnő folyó hó 23-án szombaton nagy hangversenyt rendez a nyitrai színházban. A műsor a klasszikus darabok legszebbjeiből a következőképpen van összeállítva:

Műsor: 1. Schubert: Wasserfluth (Olvasás). 2. Beethoven: In questa tomba (Oh hagyj nyugodni). 3. Mendelssohn: Auf flügeln des Gesanges (A dalnak szárnyain). Énekli S. Éggy Leona. 4. Mendelssohn: Hegedűverseny 1. tétel. Előadja Seress Imre. 5. Goldmark: Herzeleid (Bánat). 6. Schubert: Aufenthalt (Tanya). 7. Mendelssohn: Suleika. Énekli S. Éggy Leona. 8. Chopin — Seress: Fantasie — Impromptu (kézirat). Előadja: Seress Imre. 9. Brahms: Sapphói óda. 10. Schubert: Der Doppelgänger (A hasonmás). 11. Schumann: Ich grolle nicht (Vádtól ne félj). Előadja: S. Éggy Leona. Az összes dalok szövegét magyarra fordította: Seress Imre. A hangverseny kezdete este fél 8 órakor. Jegyek válthatók a Fürst-féle trafikban.

S. Éggy Leona, ki eddig operaénekesnő volt jobbára Nyitrán képezte ki magát dalénekesnővé. Hangja értesülésünk szerint egyike azon alt hangoknak, mely éppen ezen klasszikus dalokban a legjobban érvényesül. A közönség nagy kíváncsisággal néz elebe a hangversenynek.

Halálozás. Özv. zoltnoki Zmertych Simonné, szül. váraljai Haulik Eleonora urnő, Pongrácz Kalmán, nyitrai kir. közjegyző anyósa, élete 78. évében f. hó 3-án Nyitrán elhunyt. A megboldogult unokája volt néhai Haulik György, zágrábi biboros érseknek, amennyiben édes atya testvére volt az egyházfejedelemnek. — Az elhunyt urnő férje valamikor 1848-ban és 1861-ben főszolgabíró volt Szenicen és jelentős szerepet vitt a Hurban ellen vezetett mozgalmakban 1848-ban. Tetemeit e hó 5-én Nyitra-Iváncára szállították, hol édes atya mellé helyezték örök nyugalomra.

Rozmanith Ferencné szül. Taxner Anna, életének 70. évében e hó 3-án Nyitrán jobblétre szenderült. Az elhunyt a nyitrai Vitál-családdal közeli rokonságban volt. — Béke poraikra!

Vágkirályfa [fogyasztási szövetkezetének] 1903. évi mérlegét vettük, melyből kiemeljük a következőket: Készpénzen vett áruk 28350 kor. 94 fill.; hitelbe vett áruk 721 kor.

kézpénzen eladott árak 27401 kor. 75 fill.; árupótlékot. Mig a főbíró ur legeslegbizalmasabbjai, a kik jócskán fizetnek pótlékot, távollétükkel tündököltek. A vége az lett, hogy az ellenzék általánosságban ezen horribilis terhet még tárgyalás alá sem vette. A bíró, Fülöp Alajos is ellene szavazott. Mindjárt meggyült a baja. Leckéztetés, kegyvesztés, adandó alkalomkor fegyelmi, incompatibilitás stb. A jegyző szemére hányta a bírónak, hogy helytelenül cselekedett, mert nem szavazott a főbíróval, (aki t. i. semmi községi adót nem fizet.) s hogy a községi pótlékkal jócskán megterhelt bíró nem lehet józanabb gondolkosú a főbíróval. Erre más nem következhetik — ugyan — vagy lemondás a bírói állásról, vagy pedig fegyelmi uton való elmozdítás, mert pártfegyelmnek kell lenni még akkor is, ha úgy van, hogy a bíró négyezerannyi pótlékot fizet, mint az egész tanács. A főbíró ur akaratában bele kell nyugodni. Azonfelül még egy „durva hiba” is történt, hogy a bíró a jegyzőkönyv hitelesítésére két erős ellenzéki urat kijelölt Lénárd Sándort és Buzna Károlyt; ez a legmegbocsáthatatlanabb bűne. Ezek miatt f. hó 5-én beadta Fülöp Alajos bíró ur lemondását és kegyvesztett lett. — Ime e levélből is látható, hogy mit jelent nálunk a községi önkormányzat. Olyan kis városra rászóznak 300,000 kor. terhet, évi 6000 kor. fenntartási költséggel, olyan urak, akik a költségekhez nem járulnak egy fillérrel sem, és ha a bíró, aki jómódu birtokos — a községi önkormányzati jogánál fogva ellene szavaz, akkor elmozdítják vagy leköszöntetik. Lehetne e másképp Nyitra megyében?

Esküvő. Forgách János bécsi fegyverkereskedő holnap, hetfőn delelőtt 1/2 12 órakor esküszik örök hűséget a nyitrai irgalmastestvérek templomában Seeber Ilonka kisasszonynak, Seeber Vince nyitrai vaskereskedő és birtokos és neje szül. Toifl Józsa urnő kedves leányának. Kedden, apr. 12-én pedig dr. Pongrácz Gyula krompachi orvos vezeti oltárhoz Mercader Cornelia kisasszonyt, Mercader Ede, nyitrai takarekpénztári vezértitkár s birtokos kedves leányát. Zavartalan boldogság kísérje egész életükön át a két új párt.

Ujtás a vasuti menetrenden. Nyitra vármegye főispánja értesítette a helybeli kereskedők társulatát, hogy a keresk. miniszter elrendelte két új vonatnak közlekedését a nyitravölgyi vonalon május 1-étől. És pedig az egyik kora reggel indul el Nyitráról, mintegy fél hétkor, hogy elérje Érsekújvárot az oda 7 óra 48 perckor érkező berlini gyorsvonatot, melylyel 9 óra 30 perckor már Budapestre lehet érni. A másik vonat pedig érkezik Érsekújvár felől a Budapestről jövő deli személyvonattól. Ugy, hogy aki Budapestről reggel 9 óra 25 perckor induló személyvonattal érkezik Újvárra (12 óra 42 perckor), nem lesz kénytelen ott várakozni, mint eddig 4 óráig, hanem már 2 órakor délután Nyitrán lehet, ahelyett, hogy 5 óra 25 perckor érkeznek, mint a mostani menetrend szerint történik. — Mindkét ujtás rég ezert hiányon segített.

Főpapi kinevezés. Ha már a főpapi kinevezésekkel foglalkozunk, nem hagyhatjuk említés nélkül a nagyváradi „Tiszántul” legújabb híret, mely szerint az olimptzi érsekségre dr. Belopotoczky Kálmán, tabori püspök v. b. t. tanácsos és nagyváradi kanonok fog kineveztetni. — Az említett lap szerint nehézséget csak az okoz, hogy a tabori püspök ur magyar alattvaló. A jelöltséget valószínűvé teszi azon körülmény, hogy Kohn érseknek Rómában történt lemondása folytán az olimptzi káptalan most ez egyszer nem választ érseket — mint máskor — hanem a szentszék nevezi ki, miután megegyezésre lépett az osztrák kormányval. Ha e kinevezés tényvé válnék, úgy nem állana példátlanul az osztrák monarchiában, amennyiben 1850—76-ig szinten magyar származásu egyén állott és pedig a salzburgi érsekség élén. Tarnóczy Miksa bibornok, ki a pozsony és vas megyei Tarnóczyakból volt, de neveltetését egyébként teljesen Ausztriában eszközölték. Dr. Belopotoczky Kálmánban sok közös vonás van Tarnóczy Miksával, kiképeztetését Innsbruckban és a bécsi Augustineumban nyerte, mint a volt salzburgi érsek, és ami fő fényes készségségű előadásai által éppugy kitűnt annak idején mint Tarnóczy Miksa.

Uj közjegyző Érsekújvárt. A Laucsik Máté elhalalozása folytán üresedésbe jött közjegyzői állást betöltötték. Mint lapunknak jelentik Budapestről, Rabár Endre szabadalvpartí képviselő a nagybereznai kerületben (Ungm.) kineveztetett közjegyzőnek. Kinevezése azonban csak akkor jelenik meg, ha tisztában lesznek a volt képviselőnek utódjával. Ennek dacára Nagy-Bereznán már megindult a választási mozgalom. Rabár Endre görög katolikus, és néhány év előtt részt vett azon nagy küldöttségben, mely XIII. Leo pápánál járt, hogy a magyarországi gör. katolikusok közt engedjék meg a magyar nyelvű szertartást.

A kegyvesztett tapolcsányi bíró. Vagy három hét előtt Nagytapolcsányban közgyűlés volt, melynek főtárgya, hogy a miniszteriumtól leérkezett csatornázási tervet elfogadtassék legalább általánosságban. Éspedig 300 ezer korona építkezés, és ezenkívül a bele ömlő vízvezetékre, mely hivatva volna a csatornát öblögetni évente 6 ezer kor. fenntartással; azon kívül az idővel a már hasznavehetetlen gépek kicserélése. Ezen tervet Tóth Lajos főbíró ur kívánságára minden beleszólás nélkül kellett volna az említett közgyűlésen elfogadni. A közgyűlésen ott voltak a főbíró ur emberei a tanácsnokok, a községi albiró s úgy szavaztak, mint a karikaacsapás, valamint egyéb hivatalnokok is, a kik nem fizetnek

nő-szerzetek, ezek tagjainak száma most a megyében 94. — A plébániák száma az egyházmegyében akkor 93 volt (most 148), az egyházmegyei világi papságé 133 (most 238). Erdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy a nyitrai plébániában (fiókközségeivel, melyekhez akkor a mostaniakon kívül Darázs és Gerencsér is tartozott) 5312 kath. 10 „schismaticus” és 132 zsidó volt. — Az egyházmegye legnépesebb plébániája volt akkor Kiszuca-Ujhely, 10 ezer katolikussal, a mostani fiókközségein kívül azonban Neszlusa és Ochodnica is oda tartozott; azután Várna (Bella, Sztrecsnó és Vadicsó fiókközségeivel) 7500 hívó, végül Ó-Beszterce (Krásznó és Ujbeszterce filialisokkal) 7000 kath. — A zsidók Bánban (346) és Trencsénben szerepelnek legnagyobb számmal (250), azután Várnán (170), Puchó (166), Bossác (147) és csak azután következik Nyitra (132). — Zsolnán nem volt egyetlenegy zsidó sem, Kiszucaj-helyi plébánián hasonlóképp, Chinorában sem, még pedig itt mai napig sincs.

Tej kerestetik. A Nyitra megyei Gazdasági Egyesület tudatja a gazdaközséggel, hogy Burger Dezső tejnagykereskedő (Bpest, Klauzál u. 18.) nagyobb mennyiségű tejet keres állandó szállításra. Felkéretnek a szállítás megkötésére vállalkozó gazdak, hogy eladási feltételeiket s a naponként szállítható tejmennyiséget a gazdasági egyesület titkári hivatalának bejelenteni sziveskedjenek.

Gyümölcsértékesítés. A Nyitra megyei Gazdasági Egyesület tudatja a gyümölcsstermelő gazdaközséggel, hogy Radnai J. István és Társa cég jó minőségű és bármily fajtájú gyümölcsöt hajlandó venni jelenleg és a jövőben. A gyümölcs készpénzfizetés mellett vétetik át. Az érdeklődők forduljanak a gazdasági egyesület titkári hivatalához.

A F. M. K. E. nyitrai könyvtárának megnyitása. A F. M. K. E. egy újabb intézményét adja át a napokban a nyilvánosságának. Megnyitja és Nyitra város közönségének ingyenes használatra bocsátja azt a könyvgyűjteményt, a melyet négy év alatt a központban szervezett A könyvtár 1300 kötetből áll s a magyar irodalom legkiválóbb műveit tartalmazza. Jókai összes művei meg vannak benne két példányban, továbbá Arany, Vörösmarthy, Mikszáth, Vas Gereben stb. Ifjúság-irodalmi mű mintegy 500 van a könyvtárban. A megnyitás a nyitrai városi r. kath. iskolában április 11-én (hétfőn) d. e. 11 órakor egész csöndben fog megtörténni, Thuróczy Vilmos cs. és kir. kamarás, főispán, a F. M. K. E. elnökének jelenlétében. A könyvtárat az egyesület nevében dr. Gyürky Geyza ügyvezető alelnök adja át Jakubovics Sándor igazgató-tanítónak, a ki a könyvtár megőrzésére és kezelésére önként vállalkozott. A F. M. K. E. elnöksége, minden külön meghívó nélkül, ezuton hívja meg Nyitra város érdeklődő közönségét és a F. M. K. E. tagjait a könyvtárátadás aktusához. Maga a könyvkiadás a közönség számára április hó második felében kezdődik meg, a mire a könyvtár kezelője annak idején a hírlapok utján fogja figyelmessé tenni az érdeklődőket.

Véres eset a zsolnai méntelepen. F. hó 6-án reggeli 8 órakor Bógya Antal krasznanyi (Trencsénm.) paraszt állítólag katonabosszúból fejszével fejbe vágta Leyer János (Vasm.) méntelepi tizedest. A tizedes életéhez kevés reményt fűznek. Az ügy megvizsgálására Hrdliczka huszárfőhadnagy küldetett ki a helybeli méntelep parancsnokságtól.

Egyházmegyénk legrégebbi schematismusa. Dr. Puchovszky Bálint ur sziveségéből kezünkbe került a nyitrai egyházmegye nyomtatásban megjelent legrégebbi névtára 1781-ből. A névtárban elősoroltatnak a többi közt a II. József császár később eltörölt szerzetesrendek tagjai, de csak névszerint. A most már romokban levő kamaldoli zobori zárdanak, a névtár szerint, akkor 18 tagja volt, köztük 8 áldozár, 5 növendék és 5 laicus tag. Az illavai trinitarius kolostor 30 taggal szerepel (a mostani fegyház), u. m. 7 áldozár, 15 növendék és 8 laicus. Elefánthon 12 paulinus áldozár és 1 laicus testvér volt. Az egyházmegye területén jelenleg is fenálló szerzetek pedig jelentékenyen népesebbek voltak, mint a mostaniak. Így a *piaristák*:

	Áldozár	növendék	laicus
Nyitrán	23	10	3
Trencsénben	10	14	2

	Áldozár	növendék	laicus
Nyitrán	21	8	5
Beckón	22	3	5
Pruskán	25	6	6
Zsolnán	27	6	6

Eszerint a ferenciek száma 1780-ban 140 volt, míg most csak 19-en vannak még a fennmaradtak. Az akkori névtárban nincsenek meg a

Közgazdaság.

A triesti általános biztosító-társaság. (Assicurazioni Generali) f. évi március hó 18-án tartott 72-ik közgyűlésen terjesztettek be az 1903. évi mérlegek.

Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1903. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 656,787,581 korona és 31 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 28,731,705 korona 08 fillérre rugtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 14,002,386 korona 03 fillérrel 174,192,235 korona 16 fillérre emelkedett.

A tüzbiztosítási ágban, beleértve a betöréssel-lopással elleni és tükör-üvegbiztosítást a díjbevétel 12,989,614,539 korona biztosítási összeg után 21,276,945 korona 70 fillér volt, miből 8,716,810 korona 37 fillér viszontbiztosításra fordítottatott úgy, hogy a tiszta díjbevétel 12,560,135 korona 33 fillérre rugott, mely összegből 8,669,907 korona 26 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át. A jövő években esedékessé váló díjkötelezvények összege 86,523,237 korona 41 fillér.

A szállítmánybiztosítási ágban a díjbevétel kitétt 3,720,616 korona 60 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1,161,348 korona 49 fillérre rugott.

Károkért a társaság 1903-ban 26,668,093 korona 31 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket a társaság alapítása óta károk fejében 768,682,165 korona és 96 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki.

A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 23,505,036 korona 95 fillérre rugnak, különösen kiemelendők: az alapszabály szerinti nyereség tartalék, mely 5,250,000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamingadozására alakított tartalék, mely a 3,729,624 korona 17 fillér külön tartalékkal együtt 16,778,952 korona 01 fillérre emelkedett, továbbá felemlítendő a 160,000 koronára rugó kétes követelések tartaléka és a 378,042 korona 47 fillérnyi ingatlan tartalék. Ezekon kívül fennáll még egy 938,042 korona 47 fillért kitevő külön alap, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlítse.

melye
az id
filler
tek.
1. In
koron
adott
3. L
nök.
157.8
1.0
sek
Bank
készp
követ
érték
Mári
gyar
és A
hany
törté
rend
a ma
más
rián
állot
a ha
hogy
S ó
dett.
nát
mód
Fad
hane
benn
vala
term
mar
nagy
Kék
mets
haso
+lba
meg
dalk
hoz
okos
a re
népe
zette
nem
szély
olvá
örök
prag
után
szere
nó h
ban
mely
(127
az ó
válto
szatr
komi
örök
let
köt
köz
nagy
de l
retet
Uj a
élet
meg
kötv
kieg
mag
ügy
kel
bás

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek első rangu értékekben vannak elhelyezve, az ideai átutalások folytán 208,632,918 korona 73 fillérről 227,329,923 korona 25 fillérré emelkedtek, melyek következőképpen vannak elhelyezve: 1. Ingatlanok és jelzálog követelések 35,297,680 korona 66 fillér; 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 19,464,641 korona 25 fillér; 3. Letéteményezett értékpapírokra adott kölcsönök 723,807 korona 13 fillér; 4. Értékpapírok 157,833,474 korona 11 fillér; 5. Tárcaváltók 1,008,628 korona 72 fillér; 6. A részvényesek biztosított adósevelei 7,350,000 korona; 7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával 5,551,691 korona 38 fill, összesen 227,329,923 korona 25 fillér. Ezen értékekből 45 millió korona magyar értékekre esik.

Irodalom.

Acsády története.

XIX.

(Mária Terézia és kora. A királynő egyénisége. A magyar nemzethez való viszonya, az erről szóló balítélet és Acsády. Elkorcsosodhatott-e 1711 után a magyar? A hanyatlási korszakról szóló előítélet a magyar irodalomtörténetben. Bossenyei György nem vezetett. A főúri rend azelőtt is eljárt Bécsbe s adóssága is már azelőtt volt elég.)

III. Károlyt leánya Mária Terézia követte a magyar trónon. (1740—80.) Történetünkben a második nő- király, aki azonban az elsőnek, Mária Teréziának, Nagy Lajos leányának, hatalmasan fölötté állott. A rendek Pozsonyban a koronázás előtt, a hatalom teljék akarván jelezni, azt határozták, hogy „Rex Domina nostra”-nak fogják üdvözölni. S ő valóban, neme dacára, mint király viselkedett. Nemcsak akkor elbirta fején a nehéz koronát s felnyargalván a koronázási dombra, férfi módra a világ négy tája felé vágott kardjával, (Fadrusz hatalmas szobra mutatja a jelenetet) hanem egész uralkodásával is bebizonyította, hogy benne, aki különben a legtisztább nő volt, aki valaha trónon ült, csakugyan trónra és tette termett lelek lakik. Száz év múltán maga Bismarck német államkancellár az osztrák-ház legnagyobb államférfiának nevezte.

Szép és ifjú volt, mikor a trónra lépett. Kék szeme, gazdag szőke haja, arcának finom metszése s friss színe, mosolygós szája, mely nem hasonlított őseiéhez, az egész lélettől duzzadó alak elhajlotta a hideg szemlelőt is. Modora meg olyan megnyerő volt, hogy a külföldi követeket is csodálkozásra ragadta. A természet ezen adományaihoz járultak nagy uralkodói tulajdonságai: a ritka okosság, a népei iránt való őszinte szeretete és a rendkívüli munkabírási, melylyel nagy számú népeinek kormányzását maga közvetlenül vezette. Nem volt olyan fontosabb államirát, mely nem ment volna kezein keresztül s amelynek szelvére sajátkezűleg ne írta volna oda a maig olvasható megjegyzéseit.

Pedig nem volt könnyű az atyjától átvett öröksége. Ahogy a trónra lépett, nyomban a pragmatica sanctióért kellett síkra szállania, miután a vetélytársak egész serege a szomszédokból szeretett volna osztozkodni a gyöngének képzelt nő birodalmán. Hú magyarjai segítségével azonban ezen szerencsésen átesett; a magyar kard, mely Kun László alatt a Habsburgi Rudolfot (1278.) segítette Ausztria birtokához, most magát az ősi Habsburg-dinasztiát mentette meg, (micsoda változása az időnek!) kimutatván vele, hogy a szatmári békét és a pragmatica sanctiót valóban komolyan veszi.

De nem volt könnyű különösen a magyar öröksége. A reformok félbeszakadt munkáját kellett folytatnia, ugyanazon anyagi és a rendi alkotmány részéről támasztott nemzeti nehézségek között, amelyek közt atya megkezdte. Azonban nagy erélytől, a mindenre kiterjedő figyelmétől, de különösen a nemzet iránt érzett hálás szeretetétől ősztönözve ezekkel is megbirkózott. Új alkotások egész sorával gazdagította nemzeti életünket, s hatalmas lépéssel vitte előbbre a megújulni kezdő Magyarországot. Nevéhez van kötve nemzetünk felemelkedése, országunk területi kiegészítése, a műveltségnek és a közérkölcének magasabb, általánosabb tétele. Valóban nemcsak úgy érezte, hanem egész uralkodása alatt tényekkel is bebizonyítani iparkodott, amit a temesi hátság visszacsatolásakor vejenek és királyi hely-

tartójának, Albert szász-tescheni hercegnek írt: „Megelégedésemre szolgál, hogy... Magyarországot boldogabbuak tartja magát, mint azelőtt volt. Én jó magyar asszony vagyok; szívem csordultig tele van hálával ezen nemzet iránt”.

A nagy királyné azonban ezen a nemzet iránt tanusított őszinte jóakarata dacára sem kerülhette el sorsát a közkezen forgó történeti könyveinkben. Habsburg volt, katolikus volt, az uralkodó vallás hive, tehát a történetírásunkat irányító felekezeti elfogultság szemében, bármit és bárhogyan is tette volna az ország érdekében, mint atyjának, neki is okvetetlen magyarellenesnek kellett lennie. Az alkotmány rovására uralkodóvá tette a császári rendszert, az országot osztrák tartományná süllyesztette és elnémetesítette a nemzetet. — Így tanuljuk és tanítjuk ezt ma is iskoláinkban, a hivatalosan approbált könyvekből.

Acsády még ezen is túllépett. Az I. kötetben nyilatkozott, de aztán, mintha elszégyelte volna magát, a II. kötet füzeteiben sokáig félbehagyott fanatizmusa ismét hatványozottan tör ki rajta, (473—530. l.), nem csoda, megvan a magyarázata is. Hiszen, amivel szintén régen találkozunk e lapokon, ismét megjelenik nála az a bizonyos pont, t. i. a zsidóság is, amelynek bántása pedig, mint M. Terézia alatt történt, mindig ki szokta hozni Acsádyt történetírói nyugalalmából. Haragszik is nagyon. „Mintha Mária Terézia sejtette volna — akire már azelőtt is s azután is annyi tücsököt-bokrot összehány — hogy a magyarság (talán inkább a trencseni tótság, vagy ungi, beregi orozság?) gazdasági és nemzeti tekintetben hasznavehető elemet fog a zsidó vallású lakosságban nyerni, ezt is (előbb nagy szakavatottan beszélt a protestánsokról) ellenszenvének egész súlyával üldözte... A királynő általában azt mondta, hogy egészen tetszésétől függ, ki-üzze-e a zsidókat az országból. Nem tette ugyan, de a rendes adón kívül külön türelmi adót (türelempénznek nevezték az egykorúak) vetett ki (1746. l.) rájuk”. (493. l.) — Irja nagy panaszosan. Ezt tehát vissza kell neki fizetnie.

És annyi tény, hogy ritka simfelési talentuma van Acsádyknak, akire ő megharagszik és akit lesimfel, az aztán csunyául van lesimfelve. Mária Terézia jelen hosszú története kitünő minta erre. Csakhogy gonosz itt aztán tulajdonképpen mindenki: nemcsak Mária Terézia, hanem a főpapság, a főnemesség, a nemesség, a kormány, a vármegye is, jó csak a szegény protestáns, s hogy társa legyen: az üldözött zsidó (dupla adót kellett fizetnie!) és még egy valaki, az, aki szerinte a Rákóczy fellépése előtt is az összes hazai tényezők között egyedül ápolta a nemzeti eszményeket, akárcsak ma a zsidó szocialista-vezetők szembelen: a tömeg, a jobbság, amelyről változatosság okáért, itt megint azt állítja, hogy csak ő maga „ismerte munkájának nagy nemzeti értékét”. (508. l.)

Ime néhány mutató a vastag füzetből. Mária Terézia — úgymond — a császári rendszer szellemében politikailag egyszerű tartománynak, gazdaságilag Ausztria gyarmatának tekintette Magyarországot s a vallás üldözés fokozásával, valamint a tervszerű németesítéssel akarta népet sajátos nemzeti egyéniségéből kivetkőztetni. (485. l.) Tisztán kényuralmi tervei javára eszközölte újításait. (489. l.)

A német mellett még inkább magyar környezete keltette benne azt a hitet, hogy „szeregett”, „nemes” Magyarországa érdekeinek használat, midőn a nép egy részét vallásából, a másikat meg nemzetiségéből forgatja ki, az egészet meg Ausztria gazdasági kizsákmányolásának veti alá. (497. l.)

A főúri világ, mint atyái a XVII. században vallásukból, úgy most kivetkőzött anyanyelvükből, nemzeti hagyományjaiból s a császári rendszer vak eszközüvé lett. (495. l.)

A magyar egyház élén Mária Terézia korában — így beszél más helyen — ugyanazon főúri családok fia állottak, melyekre a bécsi rendszer régóta támaszkodott... szabad kezét engedett vallásüldöző szenvedélyöknek, nem korlátolta a parzóló nagyúri életmódjokat. (487. l.) Es erre aztán — bizonyosan öntudatlanul — maga ellen szóló példákat hoz fel; felhozza Rákóczy Ferenc primást, akinek éppen szigorú életmódját földieséri Fináczy (i. m. l. 280. l.), valamint nem tudja azt sem, hogy amidőn ocsárlására felhozza M. Teréziának hozzáintézett szavait: sajnálom, hogy teremtettem (kineveztem), hogy ezzel a legnagyobb dicsőretet mondja Rákóczyról, mivel ezt M. Terézia az 1764-ki országgyűlés után mondta neki, amidőn az országgyűlés Rákóczyval együtt ellenállt bizonyos túlságos követeléseinek.

Példának felhozza továbbá Esterházy Károly gróf egri püspököt, a nagy hazafit s tudománybarátot, akinek egri lyceumát hatalmas könyvtárával, csilagvizsgálójával ma is megnézheti mindenki. A harmadikat meg mérgeiben egyszerűen eltéveszti, mivel Rákóczy utóda a primási széken nem, mint ő mondja, gróf Esterházy József, hanem gróf Batthyány József volt, később II. József újításainak bátor ellenzője.

A köznemesség tetteje is — így ír — el-lanyhult. Egyrészt vallásos vakbuzgósága, másrészt elbizakodása, különösen azonban a még álláspontra, melyre a munkás elemekkel szemben helyezkedett, teljesen megbénította politikai hatalmát. (500. l.)

A vallásos buzgóságban a városi hatóságok túltettek a kormányon, a magyar elem iránti ellenszenvök meg a legdurvábban érvényesült. (496. l.)

A rendiség éppen ez időben — fejtegeti más helyen — csontosodott meg nálunk kasztrendszerré, akkor lett a nemesi szabadság korlátlan önkényűvé, mely féktelenül érvényesült a helyi közigazgatásban és igazságszolgáltatásban... Armalisták és egytelkesek egyáltalán nem vettek részt a megyei életben s csupán a középbirtokosok alkották a vármegyét. Ezek meg nem törődtek vele... Ép oly kevéssé szolgálta a vármegye a nagy nemzeti eszményeket (500—1. l.) S így tovább.

Szent Isten, hiszen a felsoroltakból állott akkor az egész nemzet, ha mindenki haszontalan volt, micsoda világ lehetett az!

Nem kell megijedni, hiszen mindez és még sokkal több és pedig minden további okadatolás nélkül csak Acsády füzeteiben van így megírva s ő most simfelési kedvében van! Éppen azért nem is lehet ezt komolyan venni, annál kevésbé, mert az oknyomozó történet mai előhaladott állapotában, midőn a monografusok fáradságos kutatásai alapján igyekeznek behatolni a korok szellemébe s azt megértetni velünk, ketten is interpretáltak újabb Mária Terézia korát s éppen ellenkező eredményre jutottak, mint ahogy a régi, elfogult és elavult álláspontról Acsády meséli, ezek: Marczali Henrik (Mária Terézia 1891.) és az irodalomtörténetíró Beöthy Zsolt (A szépprózai elbeszélés I. 1886. 259—77. l.). Ezekből értjük meg, hogy ki volt igazán M. Terézia nemzetünknek, hogy milyen volt akkor annak a méltatlanul s csak felekezeti rossz indulatból megvádolt nemzetnek a tulajdonképeni magatartása s hogy végre ezen alapvető, de átmeneti nehézségekkel küzdő korszak valódi bajainak mik voltak a tulajdonképeni természetes okai?

Első sorban nézzük ennek a nemzeti szempontból oly rossz hírből került korszaknak a magyarjait, vajjon valóban oly elkorcsosultak és oly feledékenyek lettek-e egyszerre a saját nemzeti jellegük irányában?

Tagadhatatlan, hogy Acsády ferdítései nélkül is nagy bennünk az előítélet a szatmári béke után bekövetkezett békés korszak s így M. Terézia kora iránt is, amit főképp az iskola idézett elő. A Horváth Mihály nyomdokán járó történeti kézikönyveink, hogy minél jobban kiemeljék az azeiőt a Habsburgtól idegenkedő s folyton az úgymondott alkotmányos szabadságért küzdő, idegen befolyástól ment szokásaihoz, életmódjához ragaszkodó magyarnak ideális voltát, annál jobban lenyomják a kibekült s munkálni kezdő magyart és előbbi nyersségének beállott levetését, látóköreinek a külvilággal való érintkezés folytán bekövetkezett tágulását, igazán a Mátyás király nagy ideje óta elhanyagolt művelődési területre való újabb belépését: ősi (nem igen magasztalható) erkölcsi, szokásai, életmódja levetésének, szóval elkorcsosodásnak bélyegezik. Így szoktak különben eljárni az emberek mindig, valahányszor újabb művelődési fokra kell lépniök: fiunt laudatores temporis acti. Ezen irányú történetírásnak első sorban a néhai való jó Apór Péternek, küllői főispánnak, 1736-ban írt Metamorphosis Transsylvaniae című erköletörténeti munkája lett az evangéliuma, mely bőven szórta gúnyját a beállott mód ellen és siratta a Báthoriak és Rákócziak szűz tiszta magyar társadalmát.

Bezzeg elmegy azonban a kedvünk annak a régebbi magyar társadalomnak a magasztalásától, ha Aporon kívül más egykorú forrásokat is olvasunk. Pl. Mikes említett 72-ik törökországi levelét, vagy még inkább Zrínyi Miklósnak: A török Áfium ellen való orvosságát (1705-ben jelent meg először). Untig elég ez is. „Fiaink — írja Zrínyi egy helyen — haszontalanul élnek, vagy otthon atyjoknál, anyjoknál, vagy ha ugyan derekasan látni és hallani akarnak (amint ők mondják) egy magyar úr udvarába beállanak és szerződnek. Ott

mit tanulnak? Innya. Mit többet? Pompáskodni, egy mentet arannyal megprémeztetni, egy kantárt pillangókkal megcifrátatni, egy forgóval, egy varrott lödönggel pipe-kedni, paripát futtatni, egy szóval esküdni, hazudni és semmi jót nem követni... Ha udvarba nem megyen az ifjú, sem hadban, sem vidéken, sem idegen országokban vitézítő mestersegeket tanulni, tehát vagy prókátorságot patvarián, nem az igazságnak szeretetéből pedig, hanem másokat nyomorítani kívánván, tanul vagy papságra adja magát, Isten tudja mi csoda indulatból. Az úriak szintén ilyek, az itál legnagyobb mesterség és katonaság s mentől aljasabb, rosszabb lovászokkal s kőborló katonácskákkal társalkodnak, legnagyobb katonaságnak tartják. Osztan ha hűsz esztendőt alig érnek is el, mindeniknek feleség kell; ha tizen vannak is egy familiában, senki nem tanul jó tudományt, senki nem lépzen zárandokká, hogy láthasson, hallhasson, tudhasson abból hazájának valamit szolgálni.

A szatmári béke után már sűrűbben járnak a szomszédba, látnak, tanulnak, finomulnak s midőn azt teszik, amit ime Zrínyi — látván elmaradottságukat — annyira sürgetett, azt mondják rá kézikönyveink és Acsády, hogy ime kezdenek elkorcsosulni!

Különb az a kép, melyet maga Acsády fest régibb munkájában (Magyarország Budavár visszafoglalása idején 147—158. l.) az előző kor főúri udvarainak henye, léha erkölcsi állapotáról, egyszerűenkorra elég, hogy ne beszéljünk többé a szatmári béke után élt magyarnak elkorcsosodásáról. Hiszen léhább már nem lehetett volna!

Acsádyféle történeti könyveink ezen felfogására rádupláz aztán az irodalomtörténet is. Toldy Ferenc nyomán, s hogy nagy fénybe helyezze a sem belső értékkel nem bíró, sem az írók felbuzdulására hatást nem gyakorló, hanem elszigetelt jelentőségű ú. n. Bessenyei-kör, vagy a testőr-iskola későbbi fellépését, (hiszen maga Bessenyei már otthon Orczytól nyert buzdítást, Baróczy szintén már testőrsége előtt otthon, Erdélyben, kezdte fordítani Kasszandráját, v. ö. cikkemet Bessenyeiről Kath. Szemle 1901. 374. l.) szörnyű mód lenyomja az 1711—72-ig terjedő korszakot irodalmi szempontból, mintha akkor legalább is egyiptomi sötétség uralkodott volna s egyenesen el is nevezi hanyatlási vagy nemzetiellen korszaknak. Bessenyeit úgy jelentik meg, egy kigondolt és mesterkelt irodalmi korszak-felosztás kedvéért, mint afféle solem post tenebras. Pedig 1711 után, ha hasonlókép nagyításhoz folyamodunk, volt akkora magyar irodalmunk, mint a közvetlenül előző korban s maga Faludy Ferenc (Nemes Embere 1748-ban jelent meg) a magyar nyelv bővítése, tisztítása dolgában szinte századdal előzte meg korát, midőn már ugyanazon forrásból merített, t. i. a nép nyelvéből, szelleméből, mely forrás alapján később aztán Petőfi és Arany költészetünk aranykorát teremtette meg. (L. értekezésemet Faludy Nemes Asszonyáról. A nyitrai felsőbb leányiskola értesítőjében. 1898.) Az 1770 körül való tömegesebb írói felbuzdulás, éppen a fellépő íróknak más-más önálló irányokban, egymástól függetlenül való működése mutatja ezt, nem valami új, akkor támadt tünetnek, hanem az addig is szórványosan dolgozó írók tevékenysége kiszélesülésének tekintendő, és pedig nem Bessenyei behatása alatt, ami teljesen téves allítás, hanem részint a megállapodottabb hazai viszonyok buzdító hatása, részint pedig azon szélesebb látókör következményeként, amit a nemzet a külföld állapotaik megismerése, az ottan virágzó irodalmak tudata folytán nyert. Különb pedig magyar nemzeti irodalmunk, belső, maradandó értékét tekintve csak Kőlcseyvel és az Auróra-körrel vette kezdetét.

Ezt tartván szem előtt, azt kell mondanunk, hogy a szatmári béketől, és a Bécsesél való barátságos érintkezés idejétől kezdve, nem elkorcsosodni, (mi is korcsosodhatott volna el rajta!), hanem valóban művelődni, szellemileg emelkedni kezdett a magyar. Rálepített arra az útra, melyen sok ingadozás, sok küzdés és fáradságos munka után a mai műveltségi állapothoz jutottunk.

Azt sem lehet mondani, hogy azelőtt nem járt volna Bécsbe a magyar, csak hogy akkor még a feszültség a dinasztia és a nemzet között útját állta minden szellemi befolyásnak. A sok felhozható példán kívül csak II. Rákóczy Ferencre hivatkozom, kinek ott palotája volt és magára Bercesényi Miklósról, aki sokat járt Bécsbe, kivált az utolsó időben, nevezetesen hogy a felvidéki főkapitányságot elnyerje, ami, midőn el nem érte, lett egyik főoka haragjának. Akkor is éppen Bécsbe készült, midőn, szinte elindulásakor, Rákóczy elfogatásának hírére vette; mire aztán Brunócrol

Lengyelországba menekült. Valamint az sem áll, hogy a Bécsesél való érintkezés első sorban kergette volna arisztokratáinkat tömérdek adósságba s vezetett volna sokat anyagi bukásba. Régi baj volt ez, (Acsády i. régibb műve 144. l.) melyet más okok idéztek volt elő. Károlyi Sándor, s az előtt már Wesselényi Ferenc, Nádasdy Ferenc, Esterházy Pál nádor, Draskovich Miklós, Zrínyi Péter stb. tömérdek adósságot hagytak magok után.

Dr. Dudek János.

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közlő: Mittuch József.

(Folytatás.)

Valószínűleg így jártak meg a zavari Majthényiak is, kik kénytelenek voltak a pálosoktól 16 frtot bizonyos határnáig kölcsönözni, de már ezek ellen protestál hogy az adósságot a terminusra le nem fizették.¹

Történt ugyancsak ő alatta, hogy valami Balassa Menyhért erőszakkal elvitte a pálosok egy harangját, s megbizta Antalt, hogy adja el a harangot Ilmes polgárainak. Azért ünnepélyesen protestál a prior Balassa ellen s tilalmazza Antalt a harang eladásától, Ilmes polgárait pedig annak vételétől.²

Ugyan ő vett Sábokrethi Györgytől 48 frtért egy szőlőt, azon kötelezettséggel hogy ha határidőre a pénz le nem fizeti deobligálja barsi, loothi birtokát.³

Tilalmaztatja továbbá Angyal Mátyás nemest a Fyss-i birtok hegyén levő szőlő elfoglalásától, melyet Hereelfy István hagyományozott a konventnek.⁴

Még egyszer s utoljára szerepel Ferenc prior a nyitrai káptalan protokollumában midőn ugyanis 1549-ben pünkösöd utáni pénteken protestál a káptalan előtt Balassa Menyhért de Gyarmat ellen, ki a családi klastromból egy a b. Szűznek szentelt harangot erőszakkal elvitetett és megolvastatni akarta per Antonium fusorem Bombardarum⁵ (ágyuöntő). Ez ugylátszik ugyanazon ügy a főtebb említettel. 1550-ben comes Nicolaus a Salmis és az esztergomi érsek közbenjárására Ferdinánd király meghagyásából a lévai vár kormányzó a Nicolgarani birtokot az elefánti klastromnak adták.⁶

1552-ben az Apponyi család egyezséget köt Podlusanra vonatkozólag a pálosokkal.⁷

1553-ban Kelemen prior kölcsönbe vesz Dersfii Istvántól 35 frtot pro invasione(?): hogy milyen támadásra kellett neki a pénz nem tudható meg.⁸

1559-ben Zegedi prior bemutat a káptalannak három tépett, elröngyölgött okmányt átírás végett a velkapolyai telkesek ügyében.⁹

Ugyanazon Zegedi István prior protestál 1560-ban, hogy Apponyi Mátyás a kitűzött időre a köteles 25 szapu rozsozt nem adta meg.¹⁰

1565-ben Miklós prior szt. Pál napján az egész Gethfalvi birtokot Berenchényi Lászlónak zálogba adja 50 magyar frtért.¹¹

1570-ben szt. Bálint napján Varasdi Lukács prior a nyitrai káptalan előtt átírat két szőlőt a csitári promontoron Forgách Simon és Imrére 120 magyar forint és 16 akó borért.¹²

1575-ben Márton prior elzalogosított bizonyos podlusáni földeket nemes Zekell Jakab apponyi várnagnak.¹³ Ebből következtethető, hogy a hussziták dúlásai alkalmával teljesen elpusztított volt ez időben már újra építve volt.

Ugyanő a podlusányi határban levő 12 holdnyi földét 16 frtért 8 évre Bossányi Jánosnak bérbe adta.¹⁴

1577-ben az elefánti pálosok kölcsönöznek Barackay Wolfgangtól 50 frtot pro Zwereth(?) (szüret Szerk.) ha terminusra nem fizetnek ígérnek 5 akó bort s átengedik Nyitra-Vicsápon a hegyi jogot.¹⁵

1578-ban protestálnak a pálosok, hogy For-

gách Simon és Endre az egyezés szerint a pénzt fizetni nem akarják.¹⁶

1579-ben Mossóczy Zachariás váci püspök tilalmaztatik az Elefánt fölötti ker. szt. Jánoshoz címzett klastrom elfoglalásától, melyet Ghymes Forgách Péter ur alapított.¹⁷

Itt nyilván összetévesztették Forgáchot a tulajdonképeni alapítóval. Forgách mint tudjuk megalapította s javadalmazta a szt. Háromság oltárát. 1580-ban a Majthényi család megváltja a cserenyei malomjogot a pálosoktól.¹⁸

1582-ben a Maria Thalli vikárius fölvelt Mossóczy Zachariástól 114 frtot, mint bért a felső-elefánti klastrom után.¹⁹

1589-ben Simon vikárius a ghymes Forgáchokkal való peres ügyét a királyi táblához megfelebbezte.

1597-ben a prior protestál és eltiltatja a rend nevében Tapolesányi János özvegyét azon erőszakoskodásoktól melyeket Velkapolyán tesz.²⁰

1598-ban a pálosok eltiltották Kuchár Miklóst felső-elefánti birtoka eladásától.²¹

Ezen század közepén, hogy a szt. Márton temploma még létezett abból következtethető, hogy egy 1569-ben kiállított határrendezési okmány értelmében a kolostori birtokhatár egészen „szt. Márton templomáig terjedt.”²²

Az Elefántiak ezenközben, mint egyes, használható emberek már a megyei nagyobb hivatalokban is szerepeltek; így Elefánti Imre, ki 1573-ban Sábokrethi Györgynek gyámja volt ez évtől körülbelül 1582-ig mint Nyitramegye alispánja betölti a kitüntetett állást, s az összes megyei mozgalmakban tevékeny részt vesz.²³

1577-ben eltiltja a felső-elefánti kisutcaiakat az alsó-elefánti erdők és mezőkről, kik ha a rétektől fizetni vonakodnának, bírsággal sújtja őket. Ez ellen Elefánti Boldizsár erélyesen felszólal s arra hivatkozik, hogy a réteken nincsenek semmi nemű határjelző választó kövek, azért mint közös rétektől nem is fizettek soha semmit.²⁴

1583-ban eltiltja Cobor beédi embereit a F.-elefánti és szalakuszi határokról²⁵ 1589-ben pedig a kis utcai alias f. elefánti nemeseket és alattvalóikat a beédi, elefánti és szalakuszi földekről és erdőkről, melyekben marháik nagy károkat okoznak s melyeken tilos vadászatokat tartanak²⁶ 1595-ben Korláth Jánost f. elefánti birtokos ellen protestál.²⁷

Annak bizonyítékául, hogy Elefánti Imre a megyei ügyeken és saját gondjain kívül még arra is ráért, hogy az orvosi tudományokkal is behatóan foglalkozzék, álljon itt a következő, általa összeállított orvosi előírás, melyet a laz ellen biztos medicinának tartott. Hogy tényleg megszüntette-e a lázat, a jegyzőkönyvek nem említik.

„Recipe contra febrim Ao 1582:

Egy kis feő vörös hagymát kell venni ki elnyelhessen avagy szájába férhessen Embernek, és azt két felé köll metszeni az felett törött sóval, az felett pedig törött Borssal tele kell tölteni, de a bors tertnek kel lenni, az meg kell enni és erős bort kel reá innya, azután be takarodni, igen megverjezik utána és meggyógyul.

Observatio: hogy csak annyit kel az egymában venni részt, amennyi nap szokott az hideg reá jönni.”²⁸

E recipét a vármegye hivatalosan kiadta általános használatra a hideglelés ellen. Hogy a szegény beteg alaposan „meg verejtezett” tőle igazán olyan csodakeverék, hogy az ember pusztalátására is vércsöppeket „meg verejtezze.”

1579-ben Elefánti Ferenc özvegye s két fia Mihály és Bálint perlekednek Benc Ferenc f.-elefánti kis utcai lakossal egy jobbágy ügyében.²⁹

1596-ban Elefánti László kijelenti, hogy ő Bálint birtokait s az alsó elefánti malmot elfoglalni nem akarja³⁰ s ugyanekkor a vármegye utasítja, hogy a jogtalanul bebörtönzött embereket kibocsássa.³¹ — Ez évben Elefánti János eltiltja az alsó elefánti lakosokat a f.-elefánti szőlőkből,

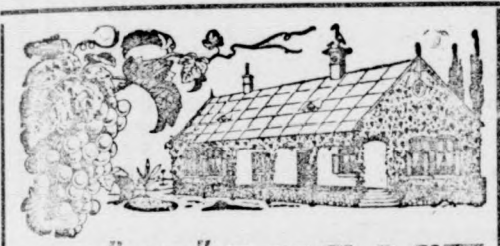
melyek ekkor s a rákövetkező években igen nagy kiterjedésűek voltak.³²

Meg kell emlékeznünk még azon mozgalmakról is, melyek e korban úgy az országot, mint megyénket forrongásba hozták.

- 1 U. O. III. 184. l.
- 2 U. O. III. 195. l.
- 3 U. O. III. 211. l.
- 4 U. O. III. 244. l.
- 5 Nyitr. Kpt. lvt. Pr. 3 p. 195.
- 6 Bél. Notitia Hungariae IV. 409.
- 7 Ny. Kpt. lvt. IV. 160.
- 8 U. O. V. 41.
- 9 U. O. IV. 140.
- 10 U. O. VI. 13.
- 11 U. O. p. 11. f. 120.
- 12 U. O. P. 13. f. 43.
- 13 Kpt. lvt. XVII. 158.
- 14 U. O. XVIII. 119.
- 15 U. O. 23. 42. l.
- 16 U. O. 25. 12.
- 17 U. O. 27. 36.
- 18 U. O. 29. 7.
- 19 U. O. 30. 179.
- 20 U. O. 46. 64.
- 21 U. O. 44. 493. l.
- 22 O. L. A. P. E. 63. f.
- 23 Nyitr. megyei levéltár. Jegyzőkönyv 40. l.
- 24 U. O. 325. l.
- 25 U. O. 816.
- 26 U. O. 1206.
- 27 U. O. 556.
- 28 Nyitr. lvt. 1582. jegyzőkönyv 608. l.
- 29 U. O. 325.
- 30 U. O. 576.
- 31 U. O. 1828.
- 32 U. O. 1833. l.

Telefon.

„Végvölgyi“. A pápai praefektusok és protonotariások nem használják főpapi jelvényeket, de a kérdéses eset egészen más. Bielik Imre praefektus ur ugyanis az év február végén külön pápai breve útján a protonotarius címhez még főpapi jelvények, u. m. mellkereszt, gyűrű stb. viselésére is kapott jogosítványt.

SZŐLŐLUGAST
 ültessünk minden haz mellé és kertjeinkben föld- s homoktalajon.
 Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár mind kuszó természetű) mert nagyobb része ha megő is, termést nem hoz, ezért sokan nem értek el eredményt eddig. Hol lugsanak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják hazukat az egész szőlőeres idején a legkínzóbb muskataly és más edes szőlőkkel.
 A szőlő hazánkban mindenütt megismerem s nincsen oly ház, melynek falá mellett a legcsekélyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezenkívül más emlékeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekbbr disze, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részekből. Ez a legháladosabb gyümölcs, mert minden évben terem.
 A fajok ismerettségére vonatkozó, színes fénynyomatu katalógus hátkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címet egy levelező-lapon tudatja.
 Cím: **Ermelléki Első Szőlőültvénytelep Nagy-Kágya, u. p. Székelyhid.**

Kiváló szerencse Töröknél!

Felülmulhatlanul

kedvez főáradánknak a szerencse. Rövid idő alatt 15 millió korona nyereségénél többet fizettünk nagyrabecsült vevőinknek; csak a legutóbbi időben is

a legnagyobb nyereséget és pedig:

a 605,000	koronás nagy jutalmat az 57080. számú sorsjegyre,	a 80,000	koronás főnyereséget a 83061 sz. sorsj.-re
a 100,000	koronás főnyereséget a 74366 sz. sorsj.-re	a 70,000	" " " a 81161 " "
a 100,000	" " az 52528 " "	a 70,000	" " " a 5498 " "
a 100,000	" " a 94780 " "	a 60,000	" " " az 51613 " "
a 90,000	" " a 109780 " "	a 60,000	" " " a 76347 " "
a 90,000	" " a 83610 " "	a 50,000	" " " a 4036 " "
a 90,000	" " a 92787 " "		

és ezeken kívül még egyéb sok nagy nyereséget.

Ajánljuk ennél fogva, hogy a világ legesélydusabb osztálysorsjátékában vegyen részt. — A most következő magy. kir. szabadalmazott 14. osztálysorsjátékban újból

110,000 sorsjegyre 55,000 pénznyeresemény jut és összesen egy hatalmas összeget,

14 millió 459.000 koronát sorsolnak ki rövid 5 hónap alatt.
A legnagyobb nyeresemény a legszerencsésebb esetben 1,000.000 korona.
 Továbbá 1 jutalom 600.000, 1 nyeresemény 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 50.000, 2 à 30.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 korona és még sok egyéb; összesen 55.000 nyeresemény és jutalom 14.459.000 korona összegben.

Az I. osztálysorsjegyek tervszerű árai:
 1/2 eredeti sorsjegy frt. —75 vagy kor. 150; 1/4 eredeti sorsjegy frt. 150 vagy kor. 300
 1/2 " " " 3- " " 6-; 1/4 " " " 6- " " 12-
 A sorsjegyeket utánvétellel, vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük.
 Hivatalos tervszet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk
f. é. április hó 17-ig
 bizalommal hozzánk beküldeni.

TÖRÖK A. ÉS TÁRS
 BANKHÁZA BUDAPEST.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.
 Főáradánk osztálysorsjáték-üzletei:
 Központ: Teréz-körút 46 a. I. fiók: Váci-körút 4/a.
 II. fiók: Múzeum-körút 11/a. III. fiók: Erzsébet-körút 54/a.

Rendelőlevél levagandó. **TÖRÖK A. ÉS TÁRS** bankháza Budapest.

Kérek részemre _____ I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervszettel együtt küldeni.

Az összeget _____ korona összegben { utánvételhez kérem postautóval küldöm mellékelem bankjegyekben (bőlyegeken). } A nem tetsző törölendő.

Postás cím: _____

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

